

Právo obchodních korporací

UK FTVS – Katedra managementu sportu

Pracovní materiál pro distanční výuku

JUDr. Jan Mikuláš, Ph.D., 21.04.2020

jan.mikulas@smh.cz

Prameny ke studiu mimo tento dokument:

- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), dostupný online zde

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>

(kde se dále uvádí odkaz na paragrafy, myslí se tím ustanovení tohoto zákona č. 90/2012 Sb., pokud je uvedena zkratka ZKorp; jinak se užívá rovněž odkaz na občanský zákoník č. 89/2012 Sb., jako ObčZ)

- PowerPoint prezentace - obsah semináře

Obecná zásady

Nový civilní kodex má integrační tendenci. V ObčZ budou nově upraveny všechny instituty občanského práva uceleně a jednotně. Jedinou oblastí, která bohužel z politických důvodů v ObčZ není zařazena, je pracovní právo, ačkoliv pracovní smlouva je institut čistě práva civilního.

Nový kodex mnohem více akcentuje **dispozitivnost** a tedy možnost upravit si vztahy vzájemně odchylně od litery zákona. ObčZ zakotvuje **zásadu poctivosti jednání (§ 6), ochranu dobré víry (§ 7), odnímání právní ochrany zjevnému zneužití práva (§ 8)** a sleduje jako jeden ze svých cílů i ochranu

slabší strany, přičemž tato ochrana není nutně omezena jen na spotřebitele, ale dle individuálních okolností je slabší stranou kterákoliv osoba jako např. nezletilý, zdravotně postižený, neprofesionál ve vztahu k profesionálovi.

Akcentuje se výrazně individualita každého člověka, což je patrné i z toho, že ustanovení o ochraně osobnosti jsou oproti dosavadnímu stavu mnohem podrobnější.

- **Právnícké osoby**

1. Právnícká osoba obecně

Co je to právnícká osoba vymezuje ObčZ v § 29 – právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost (např. společnost s ručením omezeným jakožto korporace), nebo jehož právní osobnost uzná (typicky cizí právnícká osoba – např. německá nebo rakouská GmbH). Lze tedy spatřovat dva rozhodující faktory: (i) organizovanost; (ii) prohlášení či uznání zákonem. Uznání přitom nemusí být explicitní.

Vedle tohoto existují i právnícké osoby veřejného práva, které jsou zřízeny zákonem. Dle § 21 ObčZ se v oblasti soukromého práva považuje za právníckou osobu rovněž stát.

2. Typy právníckých osob

Z obecné definice vyplývá, že právníckou osobou mohou být i jiné subjekty mimo úpravy práva občanského. Z hlediska ObčZ však nové soukromé právo zná následující typy právníckých osob (samozřejmě tedy s výjimkou právníckých osob veřejného práva a státu): (i) korporace, (ii) fundace a (iii) ústavy.

Následující výklad je zaměřen především na korporace, které jsou obecně upraveny právě v ObčZ.

3. Korporace v ObčZ

Definice korporace je obsažena v § 210 ObčZ – korporaci jako právníckou osobu zde vytváří společenství osob – od pojmu corpus (tělo) – tedy jde o právníckou osobu složenou z osob, přičemž není podstatné, zda jde o osoby fyzické nebo právnícké – tedy korporace jako právnícká osoba se může skládat z jiných právníckých osob – jsou však výjimky – např. osobní společnosti (v.o.s.).

Jedním z druhů korporací a tedy právníckých osob ve smyslu nového ObčZ je tedy i jakákoliv obchodní korporace dle zákona o obchodních korporacích, včetně např. společnosti s ručením omezeným.

Je důležité si uvědomit, že v tomto případě se musí tedy aplikovat primárně obecná ustanovení o korporacích, tedy §§ 210- 213 ObčZ a teprve poté předpisy zákona o obchodních korporacích. ObčZ je předpisem obecným, tedy není vyloučeno, že ZKorp bude obsahovat některá ustanovení odchylná resp. v mnohých případech ZKorp některé povinnosti upřesňuje a rozšiřuje, zde je třeba dbát na text ZKorp, neboť je tomu tak vždy, kdy uvádí pojem „také“ (např. § 46 ZKorp stanoví, že členem orgánu obch korp může být také ten, kdo je bezúhonný ve smyslu zákona o živnostenském podnikání – výklad tohoto ustanovení by slovem „také“ nedával smysl, neboť nijak na předchozí text ObchZ nenavazuje; tímto však navazuje na § 152 ObčZ, který říká, že fyzická osoba, která je volena, jmenována či jinak povolána do jako člen orgánu právnické osoby, musí být plně svéprávná).

Negativně lze vymezit vůči fondacím (nadace a nadační fond), jakožto rovněž právnické osobě, která je však tvořena výlučně majetkem a ústavům.

4. Spolky

Dle § 214 jedním z druhů korporací je i tzv. spolek – kterou lze spíše nazvat rovněž jako korporace občanského práva. V případě spolku jde o nahrazení dosavadního „občanského sdružení“, které nyní vznikají a existují dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Z hlediska účelu této přednášky se spolkem jakožto korporací občanského práva nebudeme zabývat detailně, neboť z pohledu obchodních korporací se ustanovení ObčZ o spolcích na obchodní korporace aplikuje jen tehdy, pokud to ZKorp výslovně stanoví (§ 3 odst. 1 ZKorp).

5. Zákaz zneužití většiny a menšiny dle § 212 ObčZ

Důraz na § 212 – původně § 56a ObchZ – zneužití většiny a menšiny. Toto ustanovení precizněji a shodně pro všechny právnické osoby (na rozdíl od současného obchodního zákoníku, kdy se tato ochrana vztahovala pouze na obchodní společnosti) stanoví, že okamžikem, kdy se osoba stane členem korporace, zavazuje se tímto automaticky k tomu, že se vůči korporaci bude chovat čestně a bude zachovávat její vnitřní řád. Dále toto ustanovení zakotvuje rovněž ochranu člena před jednáním samotné korporace, která nesmí svého člena bezdůvodně znevýhodňovat nebo naopak zvýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva a oprávněné zájmy.

§ 212 odst. 2 pak obsahuje možnost zneplatnit výkon hlasovacího práva člena korporace, pokud tento výkon hlasovacího práva zneužil k újmě celku. V tomto případě musí být však do tří měsíců ode dne, kdy ke zneužití došlo podán návrh u soudu, aby se k danému hlasu daného člena nepřihlíželo. Je třeba zdůraznit, že žalobce zde musí prokázat právní zájem na takovéto žalobě, jinak žaloba nebude projednána.

§ 213 – škoda nejen korporaci, ale i členovi, ne pokud náhradou korporaci se vyrovná újma i člena.

Vznik právnické osoby

Právní regulace vzniku právnické osoby je obsažena v §§ 122 a násl. ObčZ, přičemž většina těchto ustanovení se bez větších modifikací použije i na obchodní korporace. ZKorp obsahuje pouze některé modality, přičemž například část týkající se společnosti s ručením omezeným již neobsahuje žádné přímé ustanovení týkající se založení této obchodní korporace. U s.r.o. § 146 ZKorp pouze určuje podstatné náležitosti, které musí obsahovat společenská smlouva společnosti s ručením omezeným.

Pojem zakladatelské právní jednání

Z obecných předpisů ObčZ je třeba upozornit v souvislosti s obchodními korporacemi především na poněkud neobvyklou terminologii, kdy akt založení právnické osoby je nazýván „zakladatelským právním jednáním“ (viz § 122 ObčZ). Tento pojem může působit matoucím dojmem, nicméně z tohoto důvodu je třeba o něm vědět. Důležité je, že v případě obchodních korporací je zakladatelským právním jednáním vždy společenská smlouva. Toto jasně vyplývá z § 8 ZKorp, podle kterého obchodní korporace se zakládá společenskou smlouvou.

Dvoufázovost vzniku – založení a vznik

Vrátíme-li se zpět k obecným ustanovením o založení všech právnických osob v ObčZ, je třeba konstatovat, že se nic nemění na dosavadní koncepci dvoufázovosti vzniku právnické osoby, kdy v první fázi dochází k jejímu založení (již zmíněným zakladatelským právním jednáním, resp. u obchodních korporací uzavřením společenské smlouvy) a následným vznikem právnické osoby, který nastává dle § 126 ObčZ dnem zápisu právnické osoby do veřejného rejstříku.

Jednání před vznikem právnické osoby

Dalším z ustanovení majících přímou účinnost i pro obchodní korporace, které je navíc velmi praktické pro počátky existence obchodní korporace i v současné době, je § 127 ObčZ, který upravuje jednání jménem právnické osoby před jejím vznikem, tedy před dnem zápisu do veřejného registru. Toto ustanovení navazuje na současnou úpravu obsaženou v dnes platném a účinném obchodním zákoníku, když stanoví, že kdo jedná před vznikem právnické osoby jejím jménem, je z tohoto jednání zavázán sám. Právnická osoba poté může účinky těchto jednání na sebe vztáhnout, resp. je převzít do tří měsíců od svého vzniku. Dle § 127 ObčZ poslední věty je poté povinna dalším zúčastněným osobám dát ovšem najevo, že tak učinila. Zákon však nestanoví, jakým způsobem by toto mělo být učiněno, což na jedné straně může způsobovat nejistotu, na druhé straně umožňuje dotčeným subjektům postupovat dle jejich uvážení a bez nutnosti pevné vázanosti zákonem.

Neplatnost právnické osoby a korporace

ObčZ obsahuje dále obecná ustanovení o neplatnosti právnické osoby. Zde je třeba mít na zřeteli, že důvody zde v § 129 ObčZ uvedené jsou pro účely obchodních korporací rozšířeny dále dle § 92 ZKorp.

Obecně se u právnické osoby vychází z principu, že po vzniku právnické osoby se nelze domáhat určení, že tato nevznikla. Jinými slovy, pokud je např. společnost s ručením omezeným zapsána do obchodního rejstříku, nelze nijak dovodit její neplatnost s poukazem na to, že akt založení – tedy zakladatelské právní jednání, resp. společenská smlouva byla z různých důvodů neplatná. Z tohoto obsahuje již řečeno zákon však výslovné výjimky, obecně v ObčZ, pro obchodní korporace poté ještě v ZKorp. Důvody zde uvedené jsou totiž natolik flagrantním porušením právních požadavků, kdy je dán vskutku velký zájem na tom, aby tato porušení nezůstala bez následku a nebyla zápisem dané právnické osoby do veřejného rejstříku zhojena. Zákon tedy uvádí následující důvody, kdy osud může, a to i bez návrhu, společnost prohlásit za neplatnou:

- Chybí zakladatelské právní jednání
- Zakladatelské právní jednání nemá předepsané náležitosti pro existenci právnické osoby (těmi jsou dle § 123 ObčZ název, sídlo, předmět činnosti, jaký má statutární orgán a kdo jdou prvními členy statutárního orgánu; pro obchodní korporace pak ZKorp výslovně stanoví v § 92 odst. 2, že za náležitosti nezbytné pro právní existenci právnické osoby se rozumí pouze uvedení obchodní firmy – tedy název – výše vkladů, celková výše upsaného kapitálu a předmět podnikání či činnosti; u družstva je to pak pouze uvedení firmy, výše vkladů a předmětu podnikání, resp. činnosti)
- Právní jednání zakladatelů odporuje základním zásadám vyjádřeným v § 145 ObčZ (tedy sleduje popření nebo omezení osobních, politických nebo jiných práv; rozněcuje nenávist a nesnášenlivost, podporuje násilí nebo je za účelem řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění)
- Posledním důvodem dle ObčZ je skutečnost, že právnická osoba byla založena menším počtem osob, než je dle zákona třeba.

Správa vkladu před vznikem společnosti

Velkých úprav nedoznala v novém ZKorp správa vkladů před vznikem společnosti. Nicméně přeci jen k jedné, dá se říci, podstatné změně došlo, a to v případě ocenění nepeněžitých vkladů u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Nově bude totiž dle § 143 resp. § 251 ZKorp postačovat, aby znalce vybrali ze seznamu znalců zakladatelé nebo jednatel resp. představenstvo (v případě, kdy již společnost existuje, tedy např. zvýšení základního kapitálu). Jde tedy o změnu oproti současnému stavu, kdy musí být znalec jmenován soudem. Je zřejmé, že dosavadní praxe je v podstatě zbytečná, neboť v praxi soud v drtivé většině případů jmenuje znalcem osobu, kterou soudu navrhnou sami společníci nebo statutární orgán. Jde tedy fakticky spíše o nadbytečnou administrativní zátěž jak ze strany soudů, tak ze strany společnosti. ZKorp dále obsahuje v § 10 zásadu, že znalec je povinen

vypracovat znalecký posudek nestranně a nezávisle na tom, pro koho nebo v čí prospěch je znalecký posudek vypracován.

Vklady před vznikem společnosti spravuje jako doposud správce vkladu, kterým může být kdokoliv bez vyloučení samotných zakladatelů, neboť ZKorp v § 18 výslovně stanoví, že správcem vkladu může být i zakladatel nebo některý z více zakladatelů.

Správce vkladu kromě faktické správy vkladů před vznikem korporace (tedy zápisem do obchodního rejstříku) vydává pro účely zápisu korporace do obchodního rejstříku potvrzení o splnění vkladové povinnosti. Je přitom ze zákona odpovědný za to, že částka uvedená v tomto prohlášení jako splněná výše vkladové povinnosti odpovídá realitě, jinak ručí za dluhy společnosti ve výši případného rozdílu, a to po dobu pěti let od vzniku obchodní korporace. Tato lhůta se však přerušuje, pokud je pohledávka vůči společnosti v této lhůtě soudně uplatněna.

Co je možné považovat za vklad do obchodní korporace a jakým způsobem se jednotlivé druhy vkladů splácí, bude předmětem podrobnějšího výkladu v další části tohoto semináře.

Název právnické osoby

Úpravu názvu právnické osoby, resp. konkrétně obchodních korporací je třeba hledat opětovně na více místech. Předně jsou to obecná ustanovení o názvu právnické osoby v § 132 a násl. ObčZ, dále ustanovení § 423 ObčZ upravující obchodní firmu podnikatele a v neposlední řadě rovněž ustanovení o firmě jednotlivých obchodních korporací v příslušných hlavách ZKorp.

Ze systematického pohledu zde došlo tedy ke změně, kdy obchodní firma jakožto název či označení podnikatele je komplexně upraveno v ObčZ, zatímco současná právní úprava obchodní firmu upravuje přímo v ObchZ. Na rozdíl tedy od nynějšího ObchZ ZKorp obecnou úpravu obchodní firmy neupravuje vůbec.

Obecná ustanovení o názvu právnické osoby obsahují některé základní zásady, jako např. zákaz zaměnitelnosti názvu právnické osoby nebo zákaz klamavosti. Ustanovení § 133 pak připouští, aby název obsahoval jméno člověka, k němuž má právnická osoba zvláštní vztah. Doposud bylo totiž pouze možné, aby v názvu právnické osoby bylo použito jméno člověka, který je jejím společníkem, resp. členem. Pokud někdo udělil právo k použití jména člověka k názvu právnické osoby, může tento souhlas kdykoliv odvolat, i když jej udělil na dobu určitou. Pokud byl však takovýto souhlas odvolán, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, musí právnické osobě nahradit škodu z toho vzniklou (v podstatě jde o škodu za změnu korporátní identity, vedle nákladů na registrační změny dokumentů to jdou jistě např. všechny propagační materiály, vizitky, webové stránky atp.). Zákon zde samozřejmě naprosto správně prioritně chrání jméno člověka a možnost vždy s užitím jména nakládat, ovšem zároveň stanoví tomuto mantinely v podobě náhrady vzniklé škody, neboť by v některých případech nebylo spravedlivé, aby právnická osoba musela nést

náklady způsobené nepředvídatelným rozhodnutím fyzické osoby, která původně s použitím svého jména souhlasila.

Praktickým je rovněž výslovné zakotvení jednoho z principů dovozeného soudní praxí a odbornou veřejností, že název právnické osoby může obsahovat některý příznačný prvek názvu jiné právnické osoby, je-li pro to důvod v jejich vzájemném vztahu. Ovšem i v takovém případě musí být oba názvy zvoleny tak, aby je veřejnost byla schopna od sebe odlišit. Jiná právnická osoba, jejíž příznačný prvek se v názvu použije, musí k tomuto použité udělit souhlas.

Ustanovení § 135 obsahuje poté pravidla pro uplatnění práv z porušení názvu právnické osoby a její pověsti a soukromí. Oproti současnému stavu se již neužívá termín „ochrana dobré pověsti“, neboť tento termín nutně vedl nepřesně k tomu, že by snad ochranu mohla požadovat pouze ta právnická osoba, která má pověst vsutku dobrou. Ta se špatnou pověstí by se poté ad absurdum ochrany dožadovat nemohla. Tento závěr sice zákonodárcem při tvorbě současné podoby ochrany názvu a pověsti právnické osoby neměl, ovšem termín k tomuto výkladu svádí. Nový ObčZ proto tento problém řeší explicitně, aby nedocházelo ani k marným a šikanózním obranám při soudních sporech.

Obchodní firma

Speciální úprava názvu právnické osoby se vztahuje na právnické osoby – podnikatele. Mezi podnikatele se samozřejmě řadí i obchodní korporace (definici a vymezení podnikatele se budeme blíže věnovat později).

Podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku má totiž tzv. firmu. Pojem firmy je užíván rovněž nyní a byl zaveden do českého právního řádu již na počátku devadesátých let, nicméně s jeho správným používáním je stále, zejména u laické veřejnosti, problém. Tomu se bohužel nelze příliš divit, protože obecné chápání pojmu „firma“ je vnímáno a zaměňováno za podnik, který mimochodem taky není používán právě v tom pravém právním smyslu. Nicméně firma, resp. přesněji obchodní firma, jak ji zná současná úprava i budoucí úprava dle nového ObčZ a ZKorp není nic než jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.

Nový ObčZ výslovně stanoví, že podnikatel může mít pouze jednu firmu. Jeden podnikatel tedy nemůže používat dvě jména, a to z důvodu zamezení možnosti klamání třetích osob.

Sídlo

Je umožněno, aby sídlo bylo i v bytě, pokud to nenaruší klid a pořádek v domě. Oproti současné úpravě se však upustilo do podmínky, že sídlo v bytě může být jen tehdy, pokud to neodporuje povaze právnické osoby a rozsahu její činnosti. Vychází se totiž z formálního pojetí sídla, kdy samotná řídicí činnost nemusí být vykonávána ze zapsaného sídla.

Zůstává rovněž plně zachována možnost, aby se v zakladatelském právním jednání u osob zapisovaných do veřejných rejstříků zapisovala pouze obec, kde se sídlo nachází a nikoliv přesná adresa. Ta se však i nadále bude zapisovat do veřejného registru (obchodní rejstřík). Tedy v případě změny sídla v rámci téže obce nebude třeba zakladatelské právní jednání (u obchodních korporací tedy společenskou smlouvu) měnit.

Zákon i výslovně připouští, aby sídlo právnické osoby bylo přeneseno z nebo do zahraničí.

Podnikatel

Vymezení pojmu podnikatele je obsaženo v ObčZ, konkrétně do § 420 a násl. Tato část upravuje obecně definici podnikatele, obchodní firmu, zatupení podnikatele, zákaz konkurence a další. Důvodem zařazení definice podnikatele do ObčZ byla nutnost pojmového vymezení podnikatele spolu s úpravou závazkových vztahů a zejména spolu s ustanoveními na ochranu spotřebitele. Je třeba si i uvědomit, že nová koncepce vychází z toho, že mimo základní občanskoprávní kodex – tedy ObčZ – nebude existovat již žádný další zákon týkající se výlučně podnikatelů. Za tento nelze chápat poté ZKorp, neboť obchodní korporace jsou sice podnikateli, ovšem jsou jenom jednou ze skupin podnikatelů. Na ostatní podnikatele, kteří nejsou obchodními korporacemi, se proto bude dále plně vztahovat pouze ObčZ.

Vymezení podnikatele je však odlišné od dosavadní koncepce, kdy primárním definičním znakem podnikatele bylo, že osoba měla podnikatelské oprávnění (viz současný § 2 odst. 2 ObchZ). Místo toho je zvolena koncepce, kdy základním kritériem je faktický stav, bez ohledu na to, zda je či není dáno veřejnoprávní povolení či zápis do obchodního rejstříku.

Ustanovení § 420 odst. 1 ObčZ stanoví, kdo (i) samostatně vykonává (ii) na vlastní účet a odpovědnost (iii) výdělečnou činnost (iv) živnostenským nebo obdobným způsobem (v) se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

Všechny výše uvedené znaky musí být splněny kumulativně. Zákon § 420 odst. 2 stanoví poté výjimku pro účely ustanovení o ochraně spotřebitele, kdy se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání. V tomto vymezení pro účely ochrany spotřebitele jakožto smluvní strany je tedy vynecháno záměrně kritérium ziskovosti. To může být příklad veřejně prospěšné činnosti (nemocnice atp.), kdy i takovýto subjekt musí dodržovat vůči spotřebiteli přísná ustanovení na jeho ochranu.

Mimo splnění výše uvedené definice podnikatele zákon poté stanoví právní domněnky, že za podnikatele se považuje rovněž bez dalšího osoba zapsaná do obchodního rejstříku – zde jde o nevyvratitelnou právní domněnku. Dále je stanovena vratitelná právní domněnka, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenského nebo jiného oprávnění podle jiného zákona. Rozhodující je však vždy faktické chování dané osoby.

Zastoupení podnikatele

ObčZ v § 430 upravuje a v podstatě přebírá dosavadní úpravu zákonného zmocnění a zastoupení podnikatele, která bylo doposud upraveno v § 15 a 16 ObchZ.

Obecně se rozlišují následující způsoby jednání a zastoupení podnikatele:

- Jednání samotným podnikatelem
- Jednání osobou pověřenou určitou činností
- Jednání třetích osob v provozovně
- Prokura
- Obecné zmocnění

Ustanovení 430 odst. 1 ObčZ nahrazuje současný § 15 ObchZ a stanoví, že pověřil-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Odstavec 2 téhož paragrafu poté stanoví shodně se současným § 16 ObchZ, že podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna.

Jak již bylo zmíněno, tato ustanovení jsou převzata ze současné úpravy, bude se tedy na ně nadále plně vztahovat i dosavadní velmi bohatá judikatura českých soudů.

Prokura

V ObčZ, a to § 450 a násl.

Systematicky je prokura správně uvedena díle 2 věnující se smluvnímu zastoupení, neboť prokura není nic jiného než zvláštní plná moc, resp. zvláštní druh zmocnění, které může udělit pouze podnikatelem zapsaný v obchodním rejstříku. Rozsah prokury se nezměnil, když udělením prokury je prokurista zmocněn ke všem úkonům, ke kterým obvykle dochází při provozu obchodního závodu, s výjimkou zcizení nebo zatížení nemovitostí. Zde upozorňuji na častý omyl vznikající z nepozornosti, neboť prokurista může a je ze zákona oprávněn nemovitosti pro podnikatele nabýt, nikoliv však již zcizit (tedy prodat, darovat) nebo zatížit (zastavit, zřídit k nim věcná práva atp.). Nově bude však možné prokuru omezit pouze na určitou pobočku.

Prokura musí být udělena písemně, což vyplývá z obecných ustanovení o zmocnění, konkrétně z § 441 odst. 2 druhá věta ObčZ, podle kterého netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě.

Nově však prokura již nevzniká až zápisem do obchodního rejstříku, ale již okamžikem jejího udělení. Dobrá víra třetích osob je opětovně chráněna obecným ustanovením aplikovatelným pro všechna smluvní zastoupení, konkrétně § 444 ObčZ, podle kterého kdo vlastní vinou vyvolá u třetí osoby domněnku, že zmocnil někoho jiného k právnímu jednání, nemůže se dovolat nedostatku zmocnění, byla-li třetí osoba v dobré víře a mohla-li rozumně předpokládat, že zmocnění bylo uděleno.

Odpadá tak znovu další zbytečný administrativní a formalistický požadavek na zápis prokury do obchodního rejstříku, byť není zřejmé, zda prokura jako taková bude do rejstříku stále zapisována. Lze předpokládat, že ano, a to již z definice prokury samotné, kterou může udělit pouze podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku. Režim vzniku prokury však bude shodný jako např. u jednatelů společnosti s ručením omezeným, kdy jejich funkce vzniká již okamžikem jmenování či zvolení a nikoliv až okamžikem zápisu do obchodního rejstříku, který má tedy pouze deklaratorní účinek.

Nová úprava prokury dále požaduje, aby při udělení prokury bylo výslovně uvedeno, že se jedná o prokuru, výkon prokury musí být pouze osobní a nelze tedy prokuru přenést dále na třetí osobu, přičemž ani tehdy, pokud by toto podnikatel výslovně připustil. Prokuru nelze rovněž udělit právnické osobě (na rozdíl o např. funkce jednatele společnosti s ručením omezeným). Prokurista je povinen svou funkci vykonávat s péčí řádného hospodáře. Prokury mimo obecné důvody zániku zmocnění (odvolání, výpověď) zaniká rovněž převodem nebo pachtem obchodního závodu nebo pobočky, pro které byla udělena. Naopak smrtí podnikatele prokura automaticky nezaniká, pokud nebo ujednáno jinak.

Zákon o obchodních korporacích – obecná úprava

Jak již bylo zmíněno, obecné vymezené podnikatele obsahuje ObčZ, a to včetně dalších normativních řešení, která byla doposud upravena v ObchZ (zastoupení podnikatele, firma, prokura). Zákon o obchodních korporacích je tedy v tomto ohledu stručnější než současný ObchZ. Co se týče srovnání změn v novém předpisu, lze konstatovat, že je v obecné rovině zachován status quo.

Na obchodní korporace se obecně vztahují tedy jak ustanovení ObčZ o podnikatelích, tak ustanovení o právnických osobách, konkrétně korporacích a v některých jednotlivostech i ustanovení o spolcích, pokud tak ZKorp výslovně stanoví (to v případě přezkumu usnesení valné hromady a u vyloučení společníka z důvodů prodlení se splácením vkladu).

Druhy obchodních korporací

Co se týče definici jednotlivých obchodních korporací, je třeba rozlišovat další jejich dělení, kdy pojem obchodní korporace se používá společně pro obchodní společnosti a družstva. Společnostmi pak dle § 1 odst. 2 ZKorp jsou veřejná obchodní společnost a komanditní společnost, které jsou označovány jako osobní společnosti a dále společnost s ručením omezeným a akciová společnost, které jsou označovány jako kapitálové společnosti. Mezi společnostmi poté výslovně patří i evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Za družstvo se pak považuje jako družstvo dle ZKorp, tak rovněž evropská družstevní společnost.

Pravidla u kapitálových společnostech

Obecná ustanovení ZKorp jsou společná všem obchodním korporacím, nicméně lze konstatovat, že u kapitálových společnostech jsou pravidla přísnější, což vyplývá i z principu ochrany společníků a věřitelů. Zejména společníci jsou dle samotné povahy kapitálové společnosti od jejího vedení fakticky oddělení (byť především u s.r.o. tomu tak fakticky většinou není), proto je ZKorp v tomto směru přísnější. Nicméně s ohledem na zmíněný fakt, že společnost ručením omezeným se více blíží osobním společnostem, neboť je velmi časté, že společníci jsou zároveň jednatelé a zároveň vykonávají samotnou obchodní výrobní či jinou činnost daného s.r.o., ZKorp u s.ro. umožňuje celou řadu odchylek od přísnější zákonné úpravy.

Otočené důkazní břemeno

Ustanovení § 4 ZKorp zavádí otočené pravidlo důkazního břemene v neprospěch silnější strany, když v případě, kdy se společník domáhá nějakého práva za společnost nebo proti ní, nese důkazní břemeno povinná osoba, že se protiprávního jednání nedopustila, ledaže soud rozhodne, že to po ní nelze spravedlivě požadovat.

Forma jednání založení, vzniku atp.

Shodně se současnou úpravou je stanoveno, že veškerá jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy s výjimkou rozhodnutí nejvyššího orgánu obchodní korporace (např. když dojde ke změně společenské smlouvy s.r.o. rozhodnutím valné hromady – v takovém případě by samozřejmě ověřený

podpis nedával logiku). V této souvislosti je třeba doplnit, že při založení kapitálové společnosti se navíc vyžaduje forma veřejné listiny.

Vklad do obchodní korporace

Vkladem se rozumí peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu, přičemž předmětem je určitá věc, kterou se vkladatel zavazuje vložit do společnosti za účelem získání účasti v ní. ZKorp výslovně stanoví, že je zakázáno sjednat a vyplácet úroky z vkladu. To by bylo i proti současné koncepci vkladu. Společník nemá po celou dobu trvání společnosti právo na vrácení vkladu. Před vznikem společnosti spravuje vklady správce vkladu, o němž již byla dnes řeč.

Zákon zná následující typy vkladů:

- Peněžítý vklad
- Nepeněžité vklady, které lze dále rozdělit na
 - Nemovitosti
 - Movité věci
 - Závod nebo jeho část
 - Pohledávky

V souladu se současným ObchZ nepeněžítým vkladem nesmí být práce nebo služby.

Peněžítý vklad

Jde o nejtypičtější a nejčastější druh vkladu, přičemž ZKorp stanoví, že peněžítý vklad do kapitálových společností se splácí na zvláštní účet u banky nebo spořitelního či úvěrního družstva. Banka s těmito prostředky neumožní nakládat dříve, než kapitálová společnost vznikne (tedy bude zapsána do

Peněžítý vklad se splácí v českých korunách, nicméně nově je pro akciovou společnost umožněno stanovit základní kapitál v EUR (§ 246 odst. 2 ZKorp).

Vlastnické právo společnosti k peněžitému vkladu vzniká okamžikem vzniku obchodní korporace.

Nemovitosti jako vklad

Nemovitost se do společnosti vkládá tak, že vkladatel předá správci vkladů nemovitou věc a písemné prohlášení s úředně ověřeným podpisem o vnesení nemovité věci.

Je však třeba dbát na to, že vlastnické právo k nemovité věci zapsané do veřejného seznamu (katastr nemovitostí) nabývá korporace až zápisem vlastnického práva do tohoto veřejného seznamu na základě prohlášení vkladatele o vložení nemovitosti. Statutární orgán po vzniku společnosti musí tedy neprodleně podat příslušný návrh na zápisu vlastnického práva, jinak může dojít na straně společnosti ke vzniku škody – příklad s nájemní nemovitostí.

Movitá věc a know-how

Je-li předmětem vkladu movitá věc, je předmět vkladu vnesen předáním věci správci vkladu, neurčí-li společenská smlouva jinak. Co se týče know-how včetně různých práv z duševního vlastnictví ZKorp stanoví, že v tomto případě kdy není možné faktické předání věci, se splní povinnost k vnesení vkladu

odevzdáním datových nebo jiných nosičů, které zachycují předávanou věc, povahu či obsah nebo jiné skutečnosti důležité pro možnost využití takového nepeněžitého vkladu (§ 20 odst. 2 ZKorp).

Prohlášení správce vkladu

O splnění vkladové povinnosti vydává správce vkladu potvrzení tomu, kdo je oprávněn podat návrh na zápis korporace do příslušného rejstříku, přičemž toto prohlášení je nezbytnou přílohou k návrhu na zápis. Po vzniku obchodní korporace pak správce vkladů předá předměty vkladů i s plody a užitky, ledaže ohledně plodů a užitků společenská smlouva určí jinak. Pokud obchodní korporace nevznikne, vrátí správce vkladů vklady i s plody a užitky vkladatelům, přičemž za toto ručí společně a nerozdílně všichni zakladatelé.

Základní kapitál

Pojem základní kapitál značí souhrn všech vkladů.

ZKorp stanoví minimální výši základního kapitálu pouze na 1 Kč oproti současným 200.000,- Kč. Tento počin není nijak ojedinělý v rámci západních jurisdikcí a vychází z mezinárodních soutěže právních řádů v oblasti korporací. V dnešní době není již žádným velkým problémem založit si především v rámci volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu společnost v jiném členském státě EU. Tím vzniká na jednotlivé úpravy obchodních korporací velký konkurenční tlak, kterému se některé členské země zpočátku tohoto století velmi urputně bránily – např. Německo či Dánsko proti masovému zakládání britských limited (obdoba s.r.o.).

Podíl dle ZKorp

Úprava podílu v obchodní korporaci doznala značných změn, které jsou více než praktické a velmi zjednodušují strohost a svázanost dosavadní úpravy všech druhů obchodních korporací.

Co se týče definice, ke změně nedošlo. Podíl stále představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. K jednotlivým právům a povinnostem se zaměřením na společnost s ručením omezeným se dostaneme v následujícím výkladu.

Více podílů v s.r.o.

Velmi zásadní změnou je § 32 odst. 1 ZKorp, podle kterého sice každý společník může mít pouze jeden obchodní podíl v téže obchodní korporaci, ovšem toto neplatí pro účast komandity a v kapitálové společnosti. Toto nenápadné ustanovení nyní umožňuje, aby i komanditista nebo společník s ručením omezeným měli v dané společnosti více než jeden podíl. Doposud byla tato možnost z logiky věci pouze u akciové společnosti, kde akcionář může držet více akcií, přičemž každá akcie se posuzuje samostatně a de facto má tak akcionář více podílů.

Konkrétní důsledek této koncepce zejména u společnosti s ručením omezeným je ten, že jeden a tentýž společník může mít například podíly s různým obsahem (což nově ZKorp taky umožňuje), kdy jeden podíl má třeba přednostní právo na výplatu podílu na zisku bez hlasovacího práva a druhý je klasickým podílem s hlasovacím právem atp. Velmi praktická je tato nová konstrukce v souvislosti se zastavením podílu v s.r.o. Dosavadní stav umožňuje podíl v s.r.o. zastavit, ovšem poněvadž společník může mít pouze jeden podíl, je nutné jen vždy zastavit jako celek. To není úplně praktické především

v situaci, kdy výše zajištěné pohledávky je v nepoměru k hodnotě takového podílu. Podle nového ZKorp bude možné, aby společník svůj podíl rozdělil tak, aby k zajištění a tedy zatížení vyčlenil pouze takový podíl, který bude pro věřitele dostatečný a přitom zbývající část zůstala bez zatížení a mohla být tak např. lépe prodejná nebo mohla sloužit k zastavení pro zajištění další pohledávky.

Podíl představovaný cenným papírem

V s.r.o. je možnost, aby byl podíl představován cenným papírem, tzv. kmenovým listem, který je podrobněji upraven v §§ 137 a 138 ZKorp. Tímto jsou umožněny pružné převody podílů na s.r.o.

Kmenový list k podílu v s.r.o. je cenným papírem na řad, převáděn bude tedy pouze rubopisem. ZKorp však jasně stanoví, že tento cenný papír nesmí být veřejně nabízen nebo přijat k obchodování na regulovaném trhu (tedy burze) ani na jiném veřejném trhu (např. tzv. OTC trhy). Účelem tedy je toliko zjednodušit možnost převodů podílů na s.r.o. při nenarušení výlučnosti akciové společnosti jakožto subjektu, jehož podíly jsou výlučně představovány akciemi, které nejsou v tomto směru nijak primárně omezeny.

Zastavení podílu a družstevní podíl ve spoluvlastnictví

ZKorp připouští zastavení podílů v družstvu, pokud stanoví toto nepodmíní nějakým jednáním nebo zcela nevyloučí. Primárně tedy podíl v bytovém družstvu bude možno dát k zástavě, čímž se otevírá možnost financování nákupu družstevních podílů formou klasického úvěru obdobného hypotéce – fakticky půjde samozřejmě o hypotéku, nicméně z hlediska terminologie je hypotéka zástavní právo na nemovitosti, což družstevní podíl není.

Podíl na zisku

Podíl na zisku je jedním ze základních práv společníka obchodní korporace. Zákon stanoví, že podíl na zisku lze rozdělit pouze mezi společníky, ledaže společenská smlouva stanoví jinak. Je tedy zakotvena možnost upravit participaci třetích osob na zisku společnosti přímo ve společenské smlouvě (např. zaměstnanci, management aj.). O vyplacení zisku rozhoduje nově statutární orgán, podkladem nicméně stále je řádná nebo mimořádná účetní závěrka schválená nejvyšším orgánem společnosti.

Zákon stanoví, že neprávem vyplacený podíl na zisku nemusí příjemce vracen, pokud byl v dobré víře, přičemž v pochybnostech se dobrá víra předpokládá.

Průlomem současné koncepce pravidel vyplácení zisku je ustanovení § 40 odst. 2 ZKorp, které připouští, aby byly vypláceny zálohy podílu na zisku. To však jen na základě mezitímní účetní závěrky, ze které musí vyplynout, že společnost má dostatek prostředků na výplatu zálohy na podíl na zisku.

Podíl v osobních společnostech s výjimkou podílů komanditisty nelze rozdělit s výjimkou rozdělení v souvislosti s jeho převodem nebo přechodem. Ostatní podíly (tedy komanditisty a společníka v s.r.o.) rozdělit lze, pokud tak určí společenská smlouva. Rozdělení musí schválit nejvyšší orgán společnosti. Tedy pokud bude chtít společník s.r.o. svůj podíl např. za účelem zastavení části podílu rozdělit, musí počítat s tím, že tuto možnost je třeba společenskou smlouvou připustit. Je tedy vhodné si tuto možnost zakotvit ve společenské smlouvě ihned na počátku při založení společnosti,

opačně při vyvstání potřeby rozdělení podílu vzniknou zbytečné náklady na změnu společenské smlouvy, která musí být ve formě veřejné listiny – tedy nákladnější.

Společníkům samozřejmě za podmínek určených zákonem i nadále náleží vypořádací podíl při zániku jeho účastní ve společnosti a v případě likvidace poté rovněž podíl na likvidačním zůstatku. Primárně se výše vypořádacího podílu určuje podle mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky, ovšem ZKorp obsahuje jistý korektiv pro případ, že by se účetní hodnota podílu podstatně odlišovala od reálné hodnoty. Pak se musí vycházet z reálné hodnoty snížené o výši dluhů vykázaných v účetní závěrce. Pravidla určení výše vypořádacího podílu lze určit ve společenské smlouvě i jinak dle potřeb společníků.

Orgány korporace a corporate governance

Obchodní korporace mají nejvyšší orgán (společníci či valná hromada), kontrolní orgán (dozorčí rada), statutární orgán (společníci, jednatelé, představenstvo event. správní rada). V případě s.r.o. dává zákon na výběr, zda budou jednatelé statutárním orgánem každý samostatně nebo budou působit jako kolektivní orgán, tedy statutárním orgánem budou všichni jednatelé, budou muset mít svého předsedu a budou rozhodovat společně.

Způsobilost pro výkon funkce člena orgánu

Vedle obecných požadavků pro způsobilost pro výkon funkce člena orgánu dle ObčZ stanoví ZKorp další požadavky – tedy bezúhonnost ve smyslu zákona o živnostenském podnikání a neexistence překážky provozování živnosti. Z obecných ustanovení ObčZ lze připomenou povinnost člena orgánu dle § 159 vykonávat funkci s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Přitom se má za to, že nedbale jedná ten, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí do funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodil z toho pro sebe důsledky. Na tuto povinnost navazuje poté i § 46 odst. 2 ZKorp, podle kterého kdo se má stát členem orgánu obchodní korporace předem zakladatele informuje, zda ohledně jeho majetku nebo majetku obchodní korporace, v níž působí nebo působil v posledních třech letech jako člen orgánu, bylo vedeno insolvenční řízení nebo zda je u něj dána jiná překážka výkonu funkce.

§§ 47 ZKorp nyní jasně oproti současnému stavu deklaruje, že chybí-li pro některé právní jednání statutárního orgánu souhlas nejvyššího orgánu, nejedná se o absolutní neplatnost. Pokud jde o absenci souhlasu nejvyššího orgánu, poté jde o neplatnost relativní, tedy je nutné se jí dovolat u soudu, a sice v subjektivní lhůtě šesti měsíců, resp. objektivní deseti let. Zákon však jasně neříká, zda obdobný účinek má i absence souhlasu kontrolního orgánu, nicméně lze dovodit, že i v tomto případě půjde o neplatnost relativní.

Pravidla jednání orgánů

Vedle obecné povinnosti dle ObčZ jednat s péčí řádného hospodáře zakotvuje nový ZKorp v § 51 tzv. pravidlo podnikatelského úsudku (business judgement rule), které dává možnost jednajícímu orgánu, aby prokazoval, že jednat tzv. lege artis. § 51 totiž navazuje přímo na již zmiňovaný § 159 odst. 1 ObčZ, podle kterého se člen voleného orgánu zavazuje funkci vykonávat s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi a pečlivostí. § 51 ZKorp pak tyto požadavky specifikuje blíže tak, že pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně

předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Toto neplatí, pokud ovšem nejedná s nezbytnou loajalitou. Při posuzování, zda člen orgánu jednal s touto péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédnou k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumná pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena orgánu obchodní korporace. Jde tedy o objektivní hledisko.

Ke smůle členů orgánů a v zájmu obchodní korporace je v tomto případě v případném soudním sporu otočené důkazní břemeno a je na členovi orgánu, aby prokázal, že s péčí řádného hospodáře jednal. Soud však může toto změkčit v případě, že nelze po něm spravedlivě požadovat, aby tuto skutečnost dokázal. Omezit tuto odpovědnost smluvně nelze.

Byla-li porušena péče řádného hospodářem, je člen orgánu povinen vydat obchodní korporaci získaný prospěch, a to i v penězích, není-li to přímo možné. Vzniklou újmu může korporace s členem orgánu vypořádat libovolně na základě smlouvy, která však musí být schválena nejvyšším orgánem, a to alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.

Pravidla o střetu zájmů

ZKorp udává spíše obecný rámec chování členů statutárních orgánů stále v návaznosti na přísné dodržování péče řádného hospodáře, tedy pečlivosti, informovanosti a loajality.

Pokud se člen orgánu společnosti dozví, že hrozí střet jeho zájmů se zájmem korporace, event. zájmů osoby jemu blízké nebo osob jím ovládaných či ovlivněných, musí o tomto informovat ostatní členy orgánu, jehož je členem a dále kontrolní orgán. Zákon logicky pro vyloučení pochybností doplňuje, že splněním této informační povinnosti není nijak dotčena povinnost tohoto člena orgánu jednat v zájmu obchodní korporace. Poté je dáno na uvážení kontrolního či nejvyššího orgánu, zda touto členovi pozastaví dočasně výkon jeho funkce.

Pokud hodlá člen orgánu či osoba jemu blízká, ovlivněná či ovládaná uzavřít s korporací smlouvu, musí o tomto rovněž informovat orgán, jehož je členem a uvést, za jakých podmínek má být smlouva uzavřena. Obdobně musí postupovat tehdy, má být zajištěn nebo utvrzen jeho dluh nebo se má obchodní korporace stát jeho spoludlužníkem. Nejvyšší nebo kontrolní orgán může uzavření této smlouvy zakázat.

Shodně se současným stavem se samozřejmě tato pravidla nepoužijí na smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku.

Smlouva o výkonu funkce

ZKorp nepředepisuje povinně uzavření smlouvy o výkonu funkce člena orgánu. Pokud není smlouva uzavřena, použijí se přiměřeně ustanovení ObčZ o příkazu (mandátní smlouva jakožto druh příkazní smlouvy pro obchodní závazkové vztahy již existovat nebude).

Smlouva, pokud se uzavře, musí mít písemnou formu a musí jí schválit nejvyšší orgán společnosti. Aby se předešlo dosavadním častým sporům a rizikům, kdy odkazem na mandátní smlouvu v případě neexistence smlouvy o výkonu funkce náležela statutárnímu orgánu odměna obvyklá (a to i zpětně, kdy mohl uplatňovat nároky po spolčenosti až po dobu čtyřleté promlčecí doby – příklad s akvizicemi), nyní ZKorp v § 59 odst. 3 stanoví, že není-li odměňování sjednáno v souladu se zákonem

(což implikuje zjevně i situaci, kdy není sjednáno vůbec nebo smlouva není dána), platí, že výkon funkce je bezplatný. To ovšem neplatí tehdy, pokud ustanovení o odměně bude neplatné či nebude smlouva vůbec uzavřena z důvodů na straně obchodní korporace. Poté platí, že členovi orgánu náleží odměna obvyklá v době uzavření smlouvy nebo obvyklá v době vzniku funkce za činnost obdobné činnosti, kterou člen vykonával, pokud smlouva nebyla uzavřena vůbec.

Co se týče odměňování, ZKorp stanoví velmi přísná pravidla odměňování. Smlouva musí totiž podle § 60 ZKorp obsahovat

- Všechny složky odměn včetně případného věcného plnění (a to i např. příspěvky na připojištění, spoření atp.)
- Přesné určení výše odměny nebo způsob jejího vypočtu a podoby
- Určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku, pokud mohou být přiznány
- Údaje o výhodách souvisejících převody cenných papírů a umožnění jejich nabytí, a to i pokud mohou být nabyty osobou blízkou

Jakékoliv jiné plnění, které není ve smlouvě o výkonu funkce lze poskytnout jen tehdy, pokud je schváleno tím kdo schvaluje smlouvu o výkonu funkce a s vyjádřením kontrolního orgánu. Obchodní korporace však ex lege nesmí plnění poskytnout tehdy, pokud je zřejmé, že výkon funkce přispěl nepříznivému hospodářskému výsledku, ledaže orgán, který schválil smlouvu o výkonu funkce rozhodne jinak.

Všechna tato pravidla se poté aplikují i na mzdu či jiné plnění zaměstnanců, kteří jsou zároveň členy orgánu obchodní korporace, a rovněž i na plnění osobám jim blízkým.

Velmi praktickým a dosti tvrdým je nové ustanovení § 62 ZKorp, podle kterého pokud bude rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku a vyzve-li k tomu insolvenční správce, musí člen orgánu vydat prospěch získaný z výkonu funkce, jakož i jiný prospěch, který od korporace obdržel, a to zpětně za období dvou let, pokud věděli nebo mohli vědět, že obchodní korporace je v hrozícím úpadku a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozuměn předpokladatelné. Toto přísné pravidlo se vztahuje samozřejmě i na bývalé členy orgánů obchodní korporace.

Odstoupení z funkce

Co se týče možnosti odstoupení zájmovostí je, že je dán zákaz odstoupení z funkce v době, která je pro obchodní korporaci nevhodná.

Odstoupení je nutné oznámit orgánu, který člena do této funkce zvolil a funkce zaniká uplynutím jednoho měsíce od doručení tohoto oznámení. Stejná lhůta platí i tehdy, pokud byl člen jmenován jediným společníkem. Společenská smlouva nebo smlouva o výkonu funkce může upravit zánik funkce odchylně.

Vyloučení člena orgánu z výkonu funkce

Pokud je zahájeno insolvenční řízení, rozhodne soud i bez návrhu, že člen statutárního orgánu, který byl ve funkci v době vydání rozhodnutí o úpadku nebo po něm, nesmí po dobu tří let od právní moci

rozhodnutí vykonávat funkci člen statutárního orgánu jakékoliv obchodní korporace nebo být v obdobném postavení. Stejně tak toto platí pro toho, kdo již v době rozhodnutí o úpadku členem nebyl, ale jeho jednání k úpadku zřejmě přispěl.

Soud však musí vždy posuzovat a rozhodnutí vydat jen tehdy, pokud vyjde najevo, že s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vedl výkon funkce tohoto člena k úpadku korporace. Stejně lze rozhodnout o vyloučení toho, kdo se stal členem statutárního orgánu po zahájení insolventního řízení, přispěl-li zřejmě svým jednáním ke snížení majetkové podstaty a k poškození věřitelů.

Insolvenční soud nerozhodne o vyloučení toho, kdo se stal členem až v době hrozícího úpadku, pokud ovšem k úpadku dál nepřispěl a dále tehdy pokud člen statutárního orgánu prokáže, že při svém jednání vynaložil takovou péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozuměn pečlivá osoba v obdobném postavení.

Vyloučení je však možné i mimo insolvenční řízení, a to tehdy, kdy člen statutárního orgánu v posledních třech letech opakovaně a závažně porušoval péči řádného hospodáře, případně jinou péči spojenou s výkonem jeho funkce.

Právní mocí pak zaniká automaticky a zánik oznámí soudu, který vede obchodní rejstřík. Pokud by osoba, která byla vyloučena zákaz porušila, poté může soud opětovně vyloučení stanovit až na 10 let.

Z vyloučení je samozřejmě dána možnost výjimek, pokud by vyloučení bylo v neprospěch oprávněných zájmů obchodní korporace nebo věřitelů.

Ručení členů statutárních orgánů

Dalšími velmi přísným pravidlem nového pojetí odpovědnosti členů statutárního orgánu je zakotvení možnosti určení, že člen nebo bývalý člen ručí za splnění povinností obchodní korporace. Tento návrh může podat u soudu insolvenčního správce nebo věřitele, a to tehdy, pokud bylo rozhodnuto o úpadku obchodní korporace a člen nebo bývalý člen věděli nebo mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku a neučinili vše potřebné a nutné. Zákon však předpokládá možnost ustanovení tzv. krizových managerů, když vylučuje tuto možnost stanovení ručení na ty členy statutárního orgánu, kteří byli do funkce prokazatelně ustanoveni právě za účelem odvrácení úpadku nebo jiné hospodářské situace a zároveň jednali s péčí řádného hospodáře.

Společnost s ručením omezeným

Pojem s ručení za společnost

Společnost s ručením omezeným se nemění ve své podstatě. Dle definice v § 132 je společností, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění. Pravidla na vypořádání tohoto ručení jsou uvedena v § 134 – jde o ručení primárně se započítá na vkladovou povinnost, poté musí plnit společnost, a pokud tato nemůže pak společníci do výše nesplacených vkladů.

Tento stav se neliší od současné právní úpravy – nicméně je to velké riziko spojené s nesplacením vkladu resp. s nezapsáním této skutečnosti do OR.

Různé druhy podílů a kmenový list

Určují se společenskou smlouvou, stejně jako jejich obsah.

Společenská smlouva může umožnit, aby jeden společník měl více podílů. Stejně tak může společenská smlouva určit, že podíl společníka bude reprezentován kmenovým listem. Pro každý podíl lze vydat samostatný kmenový list, není vyloučeno ani vydání hromadného kmenového listu.

Společnost vede seznam společníků. Včetně údajů o vydaných kmenových listech.

ZKorp obsahuje rovněž podrobná ustanovení o nutnosti vrácení kmenových listů (za účelem výměny, vyznačení změn nebo při ukončení účasti společníka ve společnosti). Kmenový list přitom při prodlení s jeho vrácením mohou být prohlášeny za neplatné. Pokud nejsou odevzdány ani přes dodatečnou výzvu, jednatel je prohlásí za neplatné a toto jejich vlastníkům oznámí. Pokud jde o výměnu kmenových listů, o které se jejich vlastník nepřihlásí, společnost je může prodat. Pokud se je nepodaří prodat, VH rozhodne o snížení ZK.

Obsahem podílů jsou práva a povinnosti společníků. Explicitně jsou nově zakotveny v zákoně právo na informace od společnosti, a to na VH i mimo ni a dále možnost podat společnickou žalobu proti jednatele při porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Společnickou žalobu lze podat i proti členovy dozorčí rady, proti vlivné osobě, či proti společníkovi při prodlení se splněním vkladové povinnosti nebo na vyloučení pro tentýž důvod. Pokud má společnost dozorčí radu, musí předem informovat ji a teprve pokud ona nepodá příslušnou žalobu, může jí podat sám.

Vklad a vkladová povinnost

Minimální výše vkladu je 1 Kč. Každý společník může mít jinou vkladovou povinnost. V případě nepeněžitého vkladu je vklad oceněn znalcem, kterého vybírají zakladatelé nebo jednatel (v případě zvýšení ZK). Pokud je cena nepeněžitého vkladu vyšší, tvoří rozdíl vkladové ážio, které se buďto vrací vkladateli nebo je použito na tvorbu rezervního fondu.

Před podáním návrhu na zápis do OR se musí splatit celé emisní ážio a dále 30% peněžitého vkladu.

Nic se nemění ani na dosavadní povinnost splatit vklad nejdéle do pěti let. V případě prodlení hradí společník dvojnásobek sazby úroků z prodlení dle právního předpisu, ledaže společenská smlouva určí jinak. Pokud je společník v prodlení, může být valnou hromadou vyloučen. Pokud má společník víc podílů, týká se vyloučení pouze podílu, ohledně něhož je společník v prodlení s plněním vkladové povinnosti, ledaže společenská smlouva určí jinak.

Společenská smlouva

Náležitosti společenské smlouvy jsou obdobné jako v dnešní úpravě, nicméně výslovně se stanovuje možnost některé náležitosti po založení společnosti již neuvádět, tedy ty, které slouží zjevně pouze k účelu založení (vkladová povinnost a lhůty ke splacení, určení správce vkladů, popis nepeněžitého vkladu atp. viz § 146 odst. 2).

Valná hromada

Svolání

Valnou hromadu svolává jednatel alespoň jednou za účetní období. Dále musí svolat VH tehdy, kdy zjistí, že společnosti hrozí úpadek nebo z jiných závažných důvodů, přičemž musí společnosti navrhnout zrušení společnosti nebo jiné vhodné opatření.

Svolat VH může i každý společník, pokud společnost jednatele nemá nebo tento dlouhodobě neplní své povinnosti. Požadovat svolání může i společník nebo společníci, kteří disponují alespoň 10% na základním kapitálu.

ZKorp stanovuje nutnost zaslat pozvánku 15 dní předem, možnost vzdát se práva na včasné a řádné svolání valné hromady, možnost měnit program jednání jen pokud jsou přítomni všichni společníci a vysloví s tím souhlas.

Výslovně se stanovuje, že doba a místo konání VH nesmí nepřiměřeně omezovat právo společníků se účastnit VH.

Rozhodování

Je umožněno stejně jako nyní hlasování korespondenčně, technickými prostředky či rozhodování per rollam. Volbu členů orgánů lze provádět tzv. kumulativním hlasováním, pokud to umožňuje společenská smlouva. Odvolání členů orgánů zvolených kumulativním hlasováním jde jen, pokud s tím souhlasí ti, jejichž hlasy byl zvolen.

Kumulativní hlasování tak umožňuje menšinovým společníkům kumulovat větší počet hlasů pro jednoho kandidáta. Zvolen je ten, kdo získá nejvíc hlasů, ovšem zároveň musí hlasovat alespoň nadpoloviční většina všech hlasů.

Neplatnost usnesení valné hromady

Dovolávat se neplatnosti může každý společník, jednatel, člen dozorčí rady nebo likvidátor. Subjektivní lhůta 3 měsíce, objektivní 1 rok. Důvodem neplatnosti může být výslovně i rozpor s dobrými mravy. Lhůty zde uvedené jsou pevné a zákon výslovně stanoví, že poté nelze již platnost usnesení VH napadnout. Dále se neplatnosti nemůže dovolat ten společník, který nepodal proti usnesení na VH protest.

Jednatelé

Jednatelé mohou být rovněž kolektivním orgánem, poté se na ně vztahuje obdobně úprava ohledně představenstva a.s. Při zániku funkce musí VH jmenovat nového jednatele do 1 měsíce, jinak tak učiní soud, dokud nebude zvolen nový jednatel.

Obecněji je nově formulovaný i zákaz konkurence, kdy jsou omezení vztažena na činnosti s obdobným předmětem podnikání, a to přímo podnikat, zprostředkovávat obchody nebo být členem statutárního orgánu. Všichni společníci však mohou udělit s konkurenční činností jednatele souhlas. Přísnější úpravu může stanovit společenská smlouva, která může rovněž určit, zda a jak se zákaz konkurence vztahuje i na společníky.

Způsoby zániku účasti ve společnosti

- Vystoupení společníka – pokud došlo ke změně převažující povahy podnikání nebo prodloužení trvání, společnosti ovšem musí s tím souhlasit
- Dohoda – stejně jako dnes – úředně ověřené podpisy
- Vyloučení – pokud porušuje své povinnosti zvláště závažným způsobem a byl na to upozorněn a k plnění vyzván.
- Zrušení soudem – nelze li na něm spravedlivě požadovat
- Zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku nebo zrušením konkursu že majetek je nedostačující
- Výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu
- Dědění – nelze zakázat; ale dědic se může domáhat zrušení své účasti soudem, nelze li to na něm spravedlivě požadovat

Pokud zanikne účast jinak než převodem podílu účast, jde o uvolněný obchodní podíl a s ním nakládá společnost jako zmocněnec. Tedy nepřechází na ni jako dnes. Ten musí prodat, přičemž ostatní společníci mají předkupní právo v poměru svých podílů. Vypořádací podíl se tak primárně určuje cenou získanou prodejem, pokud se nepodaří prodat do tří měsíců, pak dle § 36 vlastní kapitál. Pak jako dnes: převezmou ostatní společníci za protiplnění alespoň ve výši vypořádacího podílu nebo se sníží ZK.

Převod podílu

Na jiného společníka lze vždy převést, ale lze podmínit ve společenské smlouvě souhlasem některého orgánu. Neudělení souhlasu způsobuje neúčinnost, a není-li udělen do 6 měsíců, nastávají účinky odstoupení. Pokud orgán je nečinný nebo neudělí-li souhlas bez udání důvodů, může společník ze společnosti vystoupit.

Na třetí osobu lze převést jen se souhlasem BVH neurčí-li společenská smlouva jinak. Ostatní stejné – úředně ověřené podpisy, přistupuje ke společenské smlouvě (ex lege, nemusí prohlásit), učenky vůči

společnosti doručení společnosti, u kmenového listu doručení oznámení a předložením kmenového listu

Akciová společnost

Akciová společnost – pojem

- struktura: Úprava v hlavě V části I / §§ 243 – 551
- Akcionáři se účastní v a.s. dík akciím, které představují jejich podíly na základním kapitálu společnosti. Základním dokumentem jsou „stanovy“, kde jsou upravena práva a povinnosti akcionářů, orgánů společnosti aj.
- § 243
 - o V definici není již požadavek na jmenovitou hodnotu akcie – kusové akcie, které jí nemají, jinak se nic nemění
 - o Akciová společnost je vždy podnikatel
 - o Jde o čistou kapitálovou společnost
 - o Význam základního kapitálu – 2 mio Kč povinně minimálně
 - o Společníci nemají účast na obchodním vedení
- § 244
 - o Ochrana akcionářů – jde prakticky o zákaz zneužití jak většiny, tak menšiny
 - o Někde zákon umožňuje, aby byly práva akcionáře omezeny - § 353 II – stanovy mohou omezit výkon hlasovacího práva – stanovit nejvyšší počet hlasů jednoho , akcionáře, ve stejném rozsahu pro každého akcionáře nebo i pro jím ovládaní osoby
- Základní kapitál– minimální je 2 mio Kč nebo 80tis EUR, ale umožněno, aby byl vyjádřen v EUR, když vede účetnictví v EUR

Akcie

- § 256
 - o Akcie je cenný papír – definice v § 514 OZ
 - o Nesplacené akcie – na ně vydá zatímní list, jen když to určí stanovy
 - o Práva má ale akcionář i dřív, e i když není akcie vydán a splacena
 - o Nesplacené akcie lze převádět, i když není zatímní list na ně vydán, podle ustanovení o postoupení smlouvy-1895 NOZ

- 264 seznam akcionářů
 - Zapisují se akcie na jméno i oddělení nebo převod samostatně převoditelných práv
 - Odpovídá za to představenstvo společnosti
 - Vyvratitelná domněnka § 265 – práva vykonává ten, kdo je uveden v seznamu akcionářů – náročnost na administrativu a přesnost, vyloučení chyb
 - Pokud prokáže akcionář, že nebyl zapsán v seznamu a nemohl vykonávat hlasovací právo, může to být důvodem pro vyslovení neplatnosti VH

- § § 263
 - Forma akcie – na řad nebo na doručitele
 - Co na doručitele se označuje jako akcie na majitele
 - Co na řad se označuje jako akcie na jméno
 - Forma cenného papíru na jméno tedy u akcie není – viz § 518

- Akcie na jméno § 269 a násl
 - Převod akcie rubopisem – identifikace nabyvatele – rubopis je převodní prohlášení, které se píše na druhou stranu akcie – na „rub“
 - Dle § 1103 II ObčZ se vlastnické právo k CP na řad převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání;
 - Převoditelnost lze omezit ne vyloučit – pokud souhlas orgánu, pak neúčinnost – po 6 měsících odstoupení; omezena jinak, je převod neplatný

- Akcie na majitele § 274
 - Předně omezení v § 263 odst. 2 – lze vydat jen jako imobilizovaný cenný papír (uschovaný) nebo jako zaknihovaný cenný papír
 - Akcie na majitele je neomezeně převoditelná

- Druhy akcií 276
 - Druh je tvořen akciemi se stejnými právy; nelze dát takové, kdy je dán úrok bez výsledku hospodaření - § 276 I
 - Pokud žádná zvláštní práva nejsou, jde o akcie kmenové
 - Zejména úprava podílů na zisku, likvidačním zůstatku atp.; hlasovací práva
 - Tzv. zlaté akcie (zvláštní práva státu) nejsou plně zakázány, ale jen ojediněle, jinak ESD dospěl k tomu, že zakládají nerovnost v právech

Práva a povinnosti akcionáře

- Vkladová povinnost § 344
- Právo na dividendu § 348 (podíl na zisku)
- Hlasovací právo § 353
 - o Vedle hlasovacího práva to je i právo účastnit se VH
 - o Lze omezit nejvyšší počet hlasů akcionáře i pro ovládané osoby – stanovy
 - o Kumulativní hlasování 354
- Právo na vysvětlení § 357
 - o Na valné hromadě / ne mimo ni – kapitálová společnost, akcionář jinak nezasahuje do společnosti a řízení
 - o Před tím, než bude o dotčené věci hlasováno
 - o konáním VH / i elektronicky dle 561 a 562 NOZ)
 - o Realizace práva podílet se na řízení společnosti
 - o Vysvětlení dle § 358 buďto hned nebo do 15 dnů – složitost
 - o Forma a obsah vysvětlení odst. II: i na internetu
- Akcionářské žaloba 371
 - o Může každý kvalifikovaný akcionář – újma proti členu představenstva či dozorčí raDR, splnění povinnosti z dohody § 53 odst. 3m splacení emisního kurzu akcie
 - o Zastupuje společnost

Orgány akciové společnosti

- § 396 existuje tzv. monistický a dualistický model., tj. zda má společnost dva oddělené hlavní orgány (představenstvo a dozorčí radu) nebo jen fakticky jeden (správní rada a statutární ředitel – ten je ale předsedou správní rady)
- Valná hromada
 - o VH § 398 – právo účasti akcionáře na řízení společnosti
 - o Zastoupení na VH – 399 / plná moc má být písemná
 - o Hlasování pomocí technických prostředků na dálku – musí se ale umožnit identifikaci akcionáře
- Představenstvo § 435 a násl.
 - o Zajišťuje obchodní vedení
 - o nelze udělovat pokyny týkající se obchodního vedení (jednat informovaně)
 - o volí je valná hromada, jinak dozorčí rada a pak i schvaluje smlouvu o výkonu fce
 - o Délka funkčního období – není-li jinak jeden rok
- Zákaz konkurence § 441
 - o I: nesmí podnikat sám ani ve prospěch 3 osob nebo zprostředkovávat
 - o II: být členem statutárního orgánu
 - o III: účastni na podnikání neomezeně nebo ovládat (viz § 74)
 - o Upozornění na konkurenční činnosti 442: při vzniku členství nebo později upozornit a nic neudělají – do jednoho měsíce; pokud volí VH uvést v pozvánce a hlasovat o případném nesouhlasu
 - o Rozšířit zákaz konkurence lze